

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

Cap. I. Ostenditur editionem Hebraicam Mosis & Prophetarum nunquam periisse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

DE VERBO DEI, LIBER SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

Ostenditur editionem Hebraicam Mosis & Prophetarum nunquam periisse.

DISSERVIMVS LIBRO SUPERIORE DE libris ipsis sacris, vt eorum numerum & auctoritatem ab hereticorum calumniis vindicaremus. Sequitur, vt de librorum eorundem variis editionibus, id est, Hebraica, Chaldaica, Græca, Latina, Germanica, Gallica, & similibus, quæ vulgares dicuntur, breuiter differamus. Parum enim prodesset, librorum diuinorum numerum non signorare, si cui editioni ex tam variis, quæ nunc exstant, auctoritas tribuenda sit, ignoraremus.

Vt igitur ab editione Hebraica ordiamur, 'duo sunt' quæ veniunt in quæstionem. Vnum; An Scriptura illa ipsa, quæ à Mose & Prophetis condita est, ad nos vsque peruenerit. Alterum; An ea Scriptura, quæ Hebraicis codicibus continetur, peruerso studio Iudæorum ita corrupta, ac deprauata sit, vt auctoritatem nullam in Ecclesia mereatur.

De priore quæstione duplex sententia est. Vna eorum, qui docent, Scripturam sacram vniuersam periisse tempore captiuitatis Babylonicæ, quando ciuitas euersa, & templum incensum fuit, ac deinde ab Esdra fuisse rursus reparatam, Spiritu sancto ei suggerente, & dictante omnia, sicut antea fuerant. Ita sentire videtur Basilus in epistola ad Chilonem: Hic campus, inquit, in quo secessu facto, Esdras omnes diuinos libros ex mandato Dei eructauit. Hæc ille. Addunt quidam in eandem

eandem sententiam *Irenæum*, *Tertullianum*, & *Clementem Alexandrinum*, sed illi non apertè hoc docent.

Hæc opinio improbabilis nobis videtur. Non enim aliud fundamêto nititur, quàm testimonio libri apocryphi, id est lib. 4. *Esdra*, cap. 14. vbi disertis verbis scribitur, *Esdram* totum quadraginta diebus diuino spiritu afflatum dictasse quinque viris, qui summa celeritate, quæ ab eo dicebantur, excipiebant, atque eo modo vniuersam Scripturam, quæ planè perierat, esse reparatam. Sed hic liber non modò apocryphus est, & ab Ecclesia Catholica nunquam receptus, sed etiam multis in locis redolet fabulas Iudaicas, & in hoc ipso cap. non aliter loquitur de quibusdam libris occultis & peritioribus, quàm omnes *Thalmudistæ* faciunt de sua *Cabala*. Quare potius testimonium libri huius detrahit huic sententiæ fidem, quam afferat. ex libris autem canonicis nihil tale colligitur.

Quod autem quidam dicunt, id colligi ex li. 2. *Esdre*, cap. 5. tantum abest, vt sit verum, vt potius contrarium inde colligatur. Sic enim habemus: *Dixerunt Esdra scriba, & adferret librum legis Mosi: Attulit ergo Esdras, &c.* non dixerunt iterum componeret librum legis, sed vt adferret, quia sciebant adhuc inueniri. Præterea etsi Scriptura, quæ publicè seruabatur, in templo fuerit incensa, & perierit; tamen incredibile est, non fuisse etiam aliqua exempla, vel certè partes eorum apud priuatos homines, & præcipuè apud *Ezechielem*, *Danielè*, *Hieremiam*, *Aggaum*, *Zachariam*, *Mardocheum*, & ipsum *Esdram*, qui tunc viuebant, & quibus sine dubio eorum fuit lex Domini.

Est ergo altera sententia, fuisse quidem *Esdram* librorum sanctorum instauratorem, non omnia iterum dictando, sed colligendo, & ordinando *Scripturas in vnum corpus*, quarum partes variis in locis inuenerat, & etiam emendando, quæ deprauata erant negligentia scribarum, cum toto tempore captiuitatis negligenter lex seruata sit, cum non haberent Iudæi templum & tabernaculum.

Ita sensisse videntur grauissimi auctores. Nam *CHRYSOSTOMVS* hom. 8. in epistolam ad Hebræos docet, *Esdram* et reliquiis Scripturæ iterum eam composuisse. *HILARIUS* præfatione in *Psalms* ait, *Esdram omnes Psalmos collegisse*.

se, & ex eis vnum librum confecisse. THEODORETUS præfat. in Psalmos, ait, Scripturam veterem deprauatam tempore captiuitatis, ab Esdra fuisse restitutam. Quod idem mihi significasse videntur Irenæus lib. 3. cap. 25. Tertullianus libro de habitu mulierum, & Clemens lib. 1. Stromatum. Dicunt enim Esdræ recensuisse & instaurasse libros omnes Testamenti veteris: sed non addunt, memoriter, nec meminerunt historiæ illius, quæ habetur in libro quarto Esdræ.

B. HIERONYMUS in prologo Galeato dicit, Esdræ inuenisse nouas literas Hebraicas, & antiquas quidem reliquisse Samaritanis, nouas autem tradidisse Iudæis, quibus etiam nunc vtimur. Nam vt idem Hieronymus in cap. 9. Ezechielis testatur, litera postrema alphabeti Hebraici antiqui similis erat T Græcorum, & figuram crucis referebat, quoniam finis legis Christus crucifixus est: nunc postrema litera alphabeti nullam videtur habere crucis similitudinem, proinde sine dubio nouas literas habemus. De noua autem librorum sanctorum editione per Esdræ facta, nihil Hieronymus dicit, cum tamen ibi maximè esset locus dicendi.

Denique si Esdras libros sanctos iterum dictasset, verisimile est, eum id facturum fuisse non lingua Hebraica, sed Chaldaea, vel mixta, ex Hebraica & Chaldaea, quæ tunc erat in vsu, & qua videmus scriptos esse libros Esdræ, & Danielis; at certum est, sanctos libros præter istos Esdræ & Danielis, lingua Hebraica esse scriptos, & illa ipsa, qua Adam & Eua, & Patriarchæ omnes locuti sunt. Quod manifestè colligitur ex nominum priorum etymologia, quæ sæpe non inuenitur in vlla alia lingua.

Ac vt pauca exempla de multis proferamus. Dixit Adam de vxore sua recens creata: *Hæc vocabitur Sirago*, Hebraicè שרה quia sumpta est de viro, qui in Hebræo dicitur אדם . Genesis 2. At in nulla alia lingua vir & mulier habent hanc nominis similitudinem. Nam Chaldaica lingua, quæ Hebraica est affinis, vir dicitur אדם mulier אמה quæ ne vnam quidem literam communem habent. Pari ratione Græca vocabula άνη & γυνή , & Latina, vir & mulier, nullam inter se habent similitudinem literarum. Aut igitur non dixit Adam ea verba, quæ supra posuimus, & Prophetarum eximius men-

tietur; aut fateamur necesse est, ea lingua diuinos libros scriptos esse, qua primi homines utebantur. Similia sunt quae in Scripturis dicuntur de ratione nominis Euae, Cain, Abel, Seth, Noë, Phaleg, Abraam, Isaac, Iacob, & omnium eius filiorum; nec non montium, fluminum, urbium, aliarumque multarum rerum: siquidem in Hebraica lingua, semper allusiones illae similibus vocum reperiuntur, in ceteris linguis aut nunquam aut raro.

Denique linguam Hebraicam, qua sacros libros scriptos esse videmus; antiquissimam, atque aded primam omnium linguarum esse testatur tum ipsius breuitas & simplicitas, tum auctoritas doctissimorum hominum. Vide **Eusebium** lib. 10. prae parat. Euang. cap. 2. **Ambrosium** in caput tertium ad Philippenses; **Hieronymum** in epistola ad Damasum de visione Isaiae; **Augustinum** lib. 16. de ciuitate Dei, cap. 11. Neque hic repugnat, quod Augustinus lib. 16. de ciuitate Dei, capite ultimo, dicit, linguam Hebraeam inuentam post tempora Noë. Non enim Augustinus indicare voluit, eam linguam antea non fuisse, sed solum tunc primum coepisse vocari linguam Hebraeam. Vt enim recte explicat **Eucherius** in cap. 11. Genesios, ante diuisionem linguarum, lingua Hebraea communis erat omnibus hominibus, & ideo non habebat certum nomen: At tempore Heber, cum multae linguae esse coepissent, illa communis ad distinctionem aliarum dicta est Hebraea, quia mansit in domo Heber, vnde Hebraei dicti sunt.

Cum igitur planum sit, libros Esdrae plenos esse vocibus Chaldaicis, libros autem legis & Prophetarum puro Hebraico idiomate scriptos esse: planum quoque videri debet, legis & Prophetarum libros non ab Esdra, sed à Mose & antiquis Prophetis conscriptos nos habere.

CAPVT. II.

Num Hebraica editio sit corrupta.

SEQVITVR nunc altera quaestio, integra ne, an corrupta, & vitiata sit Hebraica editio. Ac primum haeretici huius temporis odio editionis vulgatae nimium tribuunt editioni Hebraicae. Calvinus enim